

Rada Evropy
DOPORUČENÍ TÝKAJÍCÍ SE OVCÍ
(přijata stálým výborem 6. 11. 1992 a platná od 6. 11. 1993)

Při svých zasedáních a na základě článku 23 jednacího řádu využil stálý výbor ke konzultacím mezinárodní organizace nebo experty rady Evropské zemědělské konfederace, Federace veterinárních lékařů EHS, Společnosti pro veterinární etologii a Světové společnosti pro ochranu zvířat (tato poslední instituce zastupovala rovněž Evropskou skupinu pro životní pohodu zvířat).

PREAMBULE

Stálý výbor Evropské dohody o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely přihlédl k tomu, že podle článku 9 dohody je odpovědný za vypracovávání a přijímání doporučení smluvními stranami, která obsahují podrobná ustanovení pro uplatňování zásad vytyčených v Kapitole I dohody, a která se budou opírat o vědecké poznatky týkající se různých druhů zvířat,

byl si rovněž vědom zkušeností získaných při uplatňování zásad životní pohody zvířat, vytyčených v člancích 3-7 dohody,

vzal v úvahu, že podle ověřených zkušeností a vědeckých poznatků o biologických potřebách ovcí některé v současné době provozované chovatelské systémy, zejména pak ty, při nichž jsou zvířata chována v uzavřených objektech, často neodpovídají potřebám, jejichž splnění je nezbytné pro vytvoření životní pohody zvířat,

domnívá se proto, že je třeba věnovat trvalé a intenzivní úsilí úpravě stávajících extenzivních a intenzivních chovatelských systémů a vývoji nových systémů, v nichž bude možno uspokojit potřeby ovcí chovaných pro hospodářské účely,

byl si vědom toho, že základní předpoklady pro zachování zdraví a životní pohody ovcí spočívají v dobrých chovatelských praktikách, chovatelském systému, který odpovídá biologickým potřebám ovcí, a ve vhodných faktorech prostředí tak, aby podmínky, v nichž jsou ovce chovány, splňovaly potřebu náležité výživy a krmné techniky, volnosti pohybu, tělesné pohody, normálního chování při vstávání, uléhání, odpočinku a zaujímání polohy pro spánek, úpravy srsti, přijímání krmiva, přežvykování, pití, kálení a močení, přiměřených sociálních kontaktů a ochrany proti nepříznivým klimatickým podmínkám, napadení šelmami, zranění, napadení škůdci, nemocem nebo poruchám chování, a jiné potřeby, které mohou vyplynout z ověřených zkušeností a vědeckých poznatků,

obával se, že výsledky některých pokroků v biotechnologiích mohou dále zkomplikovat problém vytváření životní pohody ovcí a byl si vědom toho, že je nutno zajistit, aby tyto pokroky neměly nepříznivý vliv na zdraví a životní pohodu,

byl si rovněž vědom povinnosti výboru přehodnocovat kterékoliv ze svých doporučení, jakmile se získají nové relevantní poznatky a chce proto doporučit všem smluvním stranám, aby podporovaly výzkum zaměřený na vývoj alternativních systémů, které budou mít lepší předpoklady pro vyřešení problémů v souladu se záměry dohody.

Z těchto důvodů přijal následující doporučení týkající se ovcí :

OBECNÁ USTANOVENÍ

Článek 1

1. Toto doporučení se má týkat všech ovcí reprodukováných nebo chovaných pro produkci potravin, vlny nebo kůží, nebo pro jiné hospodářské účely.

2. Pro účely tohoto doporučení se pod pojmem "ovce" rozumí všechna zvířata náležející do rodu ovce, a ovce mladší než 6 měsíců se označují jako jehňata.

Článek 2

Je třeba pamatovat na to, že mezi významné biologické charakteristiky ovcí (*Ovis aries*) patří tyto:

- a) ovce se živí pastvou a jejich končetiny a obecné fyziologické znaky jsou nejlépe přizpůsobeny životu na pevné a suché půdě v relativně teplém klimatu. V důsledku značných rozdílů mezi jednotlivými plemeny, například v kvalitě rouna, se však ovcím může dařit ve značně širokém rozpětí klimatických podmínek. Novorozeným jehňatům škodí chladné, vlhké a větrné podnebí, přičemž některá plemena jsou citlivější, než jiná.
- b) Ovce mohou jevit značně silné obranné reakce proti člověku, psům nebo jiným zvířatům, což znamená, že vnímají tyto druhy jako nebezpečné. Ve výběžích a stájích vzniká často excitace vyvolaná například stínem, světelnými reflexy nebo silným hlukem. Zevní reakce ovcí na bolest jsou relativně slabé, i když bolest vyvolává značnou fyziologickou reakci, podobnou té, která provází poškození tkáně.
- c) Ovce mají značně vyvinutý sociální smysl, tráví celý život v těsném společenství s jinými příslušníky stáda, které individuálně rozlišují, a sociální izolace má na ně zvlášť nepříznivý vliv. Jemnovlnná plemena, např. merino, vytvářejí těsnější společenství, než horská plemena ze severní Evropy, jako jsou například skotské černohubky.
- d) U většiny plemen je pohlavní cyklus vázán na roční období; mimo toto období vytvářejí berani samostatnou podskupinu. Ovcím se rodí jedno nebo více jehňat. Ostatní ovce jeví o novorozené jehně zájem a mohou je matce i odvést. Jehňata začínají záhy po porodu následovat dospělá zvířata, jako jsou jejich matky, ale mohou se v této době připojit i k cizí ovcí. Rozrušení v perinatálním období může vést k tomu, že se nevytvoří vazba mezi matkou a mláďetem. Náchylnost k porušení tohoto vztahu je u různých plemen rozdílná; jemnovlnná plemena jsou v tomto ohledu citlivější a jejich jehňata, zejména pak ta, která se rodí jako druhá, mohou zůstat oddělena od matky a uhynout.

OŠETŘOVÁNÍ A PROHLÍDKY OVCÍ

Článek 3

1. Typ chovaných ovcí, jejich počet a intenzita chovu mají záviset na vhodnosti přírodního prostředí a na tom, zda je pravděpodobné, že bude možné zajistit dostatek krmiva pro celý rok. Ošetřovatel by měl být dostatečně zkušený, aby zajistil životní pohodu pro ovce s přihlédnutím k charakteristickým znakům plemene, použitému chovatelskému systému a všem aspektům prostředí. Početnost a hustota stáda by neměly být příliš velké a velká stáda by neměla být zakládána, pokud nelze reálně předpokládat, že chovatel zajistí životní pohodu každého jednotlivého zvířete.

2. O zvířata má pečovat dostatečně početný personál s přiměřenými teoretickými a praktickými znalostmi o ovcích a používaném chovatelském systému, který je schopen

- rozlišit, zda jsou zvířata v dobrém či špatném zdravotním stavu;

- rozpoznat význam změn v chování;

- zhodnotit, zda celkové prostředí je přiměřené potřebám zdraví a životní pohody.

3. Chovatel má být schopný a má být zkušený ve všech otázkách chovu, mezi něž patří manipulace s ovci, asistence při porodech, dojení, pokud se provádí, všechny prováděné metody koupelí a postříků, úpravy paznehtů a ostatní preventivní a léčebné zákroky, jako jsou vakcinace, injekce nebo orální aplikace léků, pokud jsou podle místní právní úpravy povoleny. Nemá-li majitel malého počtu ovcí potřebné zkušenosti nebo nezbytné vybavení, musí si zajistit odbornou pomoc nebo dostupnost takového vybavení, aby byl schopen náležitě vyřešit jakýkoliv problém, s nímž se setká. Ovce by pokud možno neměly být chovány jednotlivě.

Článek 4

1. K vytvoření pozitivního vztahu mezi člověkem a zvířetem přispívá pečlivé zacházení a jiné kontakty od časného věku zvířat.

2. Chovatel by měl mít zkušenosti s manipulací s ovci a jejich přeháněním a měl by rozumět jejich chování.

3. S ovci se musí zacházet klidně, protože v klidovém stavu jsou ochotnější nechat se vést nebo hnát, než jsou-li rozrušeni. Při hnaní ovcí je třeba využít jejich tendence udržovat se ve stádě. Je nutno vyvarovat se všech činností, které mohou vyvolat strach, zranění či zneklidnění zvířat.

Ovce by neměly být zvedány za hlavu, rohy, končetiny, ocas nebo rouno. Nástroje, například hole, mají být používány jen k vedení zvířat; nesmějí být použity způsobem, který by vyvolával zbytečnou bolest nebo utrpení.

4. Ovčáčtí psi mají být náležitě vycvičeni, zejména k tomu, aby nezraňovali ovce.

Článek 5

Ovce chované pro hospodářské účely nemají být drženy k dosažení jiných cílů, například pro veřejné atrakce nebo demonstrace, je-li pravděpodobné, že by to působilo škodlivě na jejich zdraví a životní pohodu.

Článek 6

1. Stádo má být zevrubně prohlédnuto nejméně jednou denně; jsou-li ovce chovány venku v bezpečných extenzivních podmínkách a je-li příznivé počasí, lze interval mezi prohlídkami prodloužit na jeden týden. Prohlídky by se však měly provádět častěji než jednou denně nebo týdně, je-li životní pohoda ohrožena, a to zejména v době porodů, po ostříhání nebo koupeli, v době zvýšeného nebezpečí napadení mouchami nebo dravými zvířaty a po významných změnách v řízení chovu nebo jiných podmínkách.

Tyto prohlídky mají být vykonávány nezávisle na jakémkoliv automatickém systému dohledu a k jejich provedení má být k dispozici zdroj světla.

2. Zevrubná prohlídka stáda neznamená, že má být vyšetřeno individuálně každé zvíře. Individuální vyšetření má být provedeno, je-li indikováno výsledkem prohlídky stáda.

3. Při individuálním vyšetření má být věnována zvláštní pozornost celkovému tělesnému stavu, pohybům, tělesným postojům, přežvykování, stavu srsti, očí, uší, ocasu, končetin a paznehtů, případným změnám chování, ranám, zraněním, kulhání a nemocem. Zdravá zvířata vydávají zvuky, pohybují se a zaujímají postoje odpovídající stáří, pohlaví, plemeni a fyziologickému stavu. K těmto znakům patří celková živost, dobré a jednolitě rouno, čisté a jasné oči, dobré zuby, volný pohyb bez kulhání, dobrý příjem krmiva a vody, normální chování při sání, pravidelné přežvykování, a absence ektoparazitů, ran, abscesů a jiných poranění.

Článek 7

1. Při prohlídce je třeba pamatovat i na to, že mezi znaky porušeného zdraví patří apatie, inapetence, pokles produkce mléka, útlum přežvykování, výtok z očí, nosu nebo úst, nadměrná salivace, přetrvávající kašel, otoky kloubů nebo jiných míst, kulhání, průjem, změna barvy mléka nebo moči, tympanie, prolaps pochvy, časté škrabání nebo drbání, myiáze, zhoršení tělesné kondice, změny chování včetně ztráty pořadí dominance a v některých případech i ztráta stádního pudu.

2. Je-li zdravotní stav ovcí zjevně špatný, nebo projevují-li se nežádoucí změny chování, má chovatel neodkladně podniknout kroky ke zjištění příčiny a k nápravě. Pokud je bezprostřední záměr chovatele neúčinný, je nezbytné požádat o radu veterinárního lékaře, případně jiného odborníka, jedná-li se o technické problémy.

Pro nemocná a zraněná zvířata mají být k dispozici samostatné přiměřené kotce s možností dohledu a umístěné pokud možno tak, aby zůstal zachován vizuální kontakt s ostatními ovci.

3. Ovce, které odmítají krmivo nebo hůře prospívají, by měly být zvlášť ošetřeny a v případě potřeby odvedeny na jinou pastvinu nebo do jiného ustajovacího prostoru. Ovcím se špatným chrupem by mělo být podáváno krmivo, které mohou bez obtíží přijímat. Pokud to není možné a pokud nelze tyto ovce účinně léčit, mají být poraženy.

4. Jsou-li ovce tak nemocné nebo zraněné, že přeprava by byla spojena s dalším značným utrpením, musejí být ošetřeny nebo usmrceny na místě. Má-li být ovce usmrcena na místě, musí se to provést humánním způsobem, bez zbytečného odkladu a pokud možno osobou, která má zkušenosti v technice usmrcování.

BUDOVY, OHRADY A ZAŘÍZENÍ

Článek 8

Smluvní strany by měly zvážit vytvoření podmínek

- a) pro vyžadování rad týkajících se zdraví a životní pohody zvířat při výstavbě nových nebo úpravách stávajících ohrad, stájí nebo zařízení;
- b) pro ověřování nových metod a zařízení pro chov ovcí z hlediska zdraví a životní pohody zvířat a v pozitivním případě jejich schvalování před uvedením do provozu.

Článek 9

Uvažuje-li se o výstavbě ustajovacích zařízení pro ovce, měly by být brány v úvahu všechny faktory zevního prostředí, k nimž patří hluk, světlo, vibrace, atmosférické podmínky, znečištění a rizika, jako jsou požáry nebo povodně.

Článek 10

Při ustájení ovcí je třeba podniknout všechna uskutečnitelná opatření ke snížení rizika požáru a k tomu by měly být získány odborné informace od příslušných orgánů. Při instalaci požárního poplachového systému je třeba dbát na to, aby signál byl slyšitelný v kterékoliv denní a noční době. Ve stájích pro ovce mají být k dispozici snadno dostupné a provozuschopné hasící pomůcky. Pro mimořádné události mají být vypracována opatření k rychlému uvolnění a evakuaci zvířat.

Článek 11

1. Vnitřní plochy budov a kotců, instalace a zařízení pro ustájení by měly být snadno čistitelné a dezinfikovatelné a v případě potřeby vyměnitelné. Povrchy nemají být ošetřovány nátěry nebo prostředky pro ochranu dřeva, které mohou být pro ovce toxické. Budovy a zařízení pro ovce mají být řešeny, provedeny a udržovány tak, aby se snížilo na minimum riziko vzniku poranění nebo nemocí. Rovněž by neměly predisponovat zvířata k onemocněním.

2. Žebřiny na seno a siláž mají být řešeny a umístěny tak, aby se zabránilo vzniku poranění nebo poškození očí, a aby ovce a jehňata nebyly ohroženy pádem žebřin nebo balíků krmiva.

3. Napáječky mají být řešeny a umístěny tak, aby se snížila na minimum možnost kontaminace výkaly nebo močí, riziko zmrznutí nebo rozlévání vody a předešlo se zranění. Měly by být udržovány zcela čisté a kontrolovat by se měly nejméně jednou denně, při extrémních výkyvech počasí i častěji, aby se zajistilo, že jsou v pořádku.

Pokud je instalováno automatické napájení, jsou vhodnější provedení pracující na principu spojených nádob, než ventilové napáječky. V každém kotci mají mít ovce přístup k dostatečnému počtu napájecích misek nebo ventilů. Jsou-li instalovány ventilové napáječky, je třeba ovce, které na ně nejsou zvyklé, naučit jejich používání.

4. Podlahy mají být řešeny, provedeny a udržovány tak, aby se předešlo zneklidňování nebo zranění ovcí. Jednotlivé podlahy mají být dobře odvodněny a ovce mají mít k dispozici dostatečně velkou a vhodně podestlanou plochu, kde mohou ležet všechny současně. Roštové a perforované podlahy mají být řešeny tak, aby se ovcím do štěrbin a otvorů nezaklínily paznehty, a aby nedocházelo ke zraněním. Roštové podlahy by neměly být používány pro ustájení jehňat.

ŘÍZENÍ CHOVU

Článek 12

1. Zdraví stáda má být zajištěno pečlivým ošetřováním a řízením chovu. Při přípravě využívání pastvin by měly být respektovány pokyny veterinárního lékaře, aby se minimalizovalo nebezpečí šíření nemocí, a měl by být vypracován plán ošetření přizpůsobený potřebám stáda a zahrnující zejména vakcinace, ošetření paznehtů a anthelmintickou a jinou léčbu. Před spojením dvou nebo více stád, nebo před zařazením nových ovcí do stáda by měl být překontrolován jejich zdravotní stav a mělo by se ověřit, že jsou prosté infekčních, nakažlivých chorob a parazitóz; dále je potřeba podniknout opatření ke snížení rizika vzájemného napadání.

2. Je nezbytné provést veškerá opatření k prevenci a zdočování ekto- a endoparazitóz. Pokud hrozí napadení mouchami vyvolávajícími myiáze, mají být rutinně prováděna preventivní a jiná účinná opatření. Použité chemické prostředky a jejich obaly mají být likvidovány způsobem, který neohrožuje jiné druhy zvířat a prostředí.

3. Zvláštní péči má chovatel věnovat udržování veškerých nástrojů používaných ke stříhání, označování zvířat a aplikaci preparátů a případné vakcinaci a léčbě, a zařízení na koupání ovcí v provozuschopném stavu. Pokud místní právní úprava povoluje chovatelům podávat injekce, musejí být stříkačky a jehly čistěny a dezinfikovány před a po každém použití a v krátkých intervalech během něj. Ústí orálních aplikátorů má mít velikost odpovídající stáří a plemeni ošetřovaných ovcí.

4. Ovce mají být fixovány posazením na pánevní končetiny nebo položením na bok, nikoliv položením na záda. Pokud se k fixaci používají mechanické pomůcky, musejí být náležitě upraveny a udržovány. Imobilizace elektrickým proudem se nemá provádět.

5. Elektroejakulace se má provádět jen pro veterinárně diagnostické účely a to jen tehdy, není-li možno použít jiné metody. V těchto výjimečných případech má být prováděna pod přísnou veterinární kontrolou.

Článek 13

1. Ovce by měly být udržovány v čistotě. Pokud jsou spásány porosty na orné půdě, zejména kořenové rostliny, měly by ovce mít přístup na plochu s travnatým porostem nebo pokrytou slámou, aby se jejich rouno neznečišťovalo blátem, a aby měly k dispozici dostatečně velkou plochu pro ležení.

2. Ty části ustájovacího prostoru, s nimiž přicházejí zvířata do styku, by měly být důkladně očištěny a v případě potřeby dezinfikovány vždy, když se ustájovací zařízení vyprázdní a dříve, než se provede nový zástav. V době, kdy jsou zvířata ustájena, mají být vnitřní plochy a veškerá zařízení udržována v náležitě čistotě.

3. Uhybnulé ovce musejí být rychle odstraněny a hygienicky zlikvidovány způsobem, který je v souladu s místními zákony.

Článek 14

1. Hrozí-li napadení ovcí dravými zvířaty, je třeba podniknout opatření k minimalizaci rizika ztrát v souladu s místními zákony a jinými právními dokumenty týkajícími se ochrany zvířat a zachování ohrožených druhů volně žijících zvířat.

2. Na farmě má být k dispozici zařízení na držení ovcí a manipulaci s nimi. Podle okolností k nim patří zdviže a nakládací a vykládací rampy s bočním zábradlím, pomůcky pro ošetřování paznehtů a zařízení pro koupele a postřiky. Zařízení a pomůcky nemají mít ostré hrany nebo výčnělky, které by mohly způsobit zranění. Jejich povrchy nemají být ošetřeny barvou nebo prostředky na ochranu dřeva, které by mohly ohrozit zdraví nebo životní pohodu zvířat.

3. Pokud je třeba ovce označovat, má se to provést metodou způsobující co nejmenší bolest, za použití netoxických aerosolů nebo barev, tetováním, ušními známkami nebo implantováním elektronických prvků s přihlédnutím k místní právní úpravě povolující, či zakazující tu kterou metodu. Vzhledem k tomu, že tyto úkony mohou zvířatům uškodit, mají být prováděny zkušeným pracovníkem a s použitím nástrojů, které jsou v dobrém technickém stavu. Za nepříznivých okolností, jako je období zvýšeného výskytu much nebo klíšťat, se tyto úkony nemají provádět.

4. Ovce nemají být trvale omezovány v pohybu. Jsou-li dočasně uvázaný, což by mělo být povoleno jen na krátkou dobu, nemá to být v místě, kde jsou nějaké překážky, nebo kde hrozí napadení psy nebo jinými zvířaty. Mají-li se použít fixační pomůcky, například postroje, mají být vyrobeny z vhodného materiálu a řádně upraveny a upevněny tak, aby byly pohodlné a nezpůsobovaly odřeniny. Je-li třeba omezit pohyb jehňat, mají být umístěna v kotci, nikoliv uvazována.

Článek 15

1. Dospělé ovce plemen chovaných pro produkci vlny mají být stříhány nejméně jednou za rok. Stříhání má provádět kvalifikovaný pracovník způsobem, který co nejméně škodí a vyvolává co nejmenší zneklidnění ovcí. Stříhací strojky musejí být pravidelně čištěny a dezinfikovány, aby byly v provozuschopném stavu, a jejich provedení má být přiměřené velikosti a stáří zvířat. Před a během stříhání se s ovcemi má zacházet opatrně, aby se předešlo zranění. Rány způsobené během stříhání musejí být okamžitě ošetřeny.

2. Ostříhané ovce nemají být vyháněny ven, pokud nelze reálně předpokládat, že ostříhání rouna nebude mít škodlivý vliv, vzniknou-li nepříznivé klimatické podmínky; v opačném případě je nutno zajistit jinou ochranu.

3. Pokud to místní právní úprava připouští, mohou být pořádány soutěže ve stříhání ovcí a to za předpokladu, že zúčastnit se mohou pouze kvalifikovaní stříhači, a že při soutěži se hodnotí spíše kvalita ostříhání, než výkon.

Článek 16

1. Chovatel musí věnovat zvláštní pozornost stavu paznehtů; mezi preventivní opatření by měla patřit úprava paznehtů prováděná v pravidelných intervalech určených skutečnou potřebou. Pro koupele nohou se mají používat jen nedráždivé prostředky v předepsaném ředění.

2. Aby se omezilo šíření hniloby paznehtů a jiných infekcí, nemají být ovce vypouštěny na pastviny, na nichž hrozí vážné nebezpečí kontaminace. Vchody a východy budov a výběhů se mají udržovat suché.

Článek 17

Ohrazení má být řádně provedeno a udržováno, aby se předešlo riziku poranění ovcí. Na ohrazení by se nemělo používat ostnatý drát. Pokud se na ohrazení používá jakýkoliv druh pletiva, má být ohrazení často kontrolováno a udržováno v napjatém stavu, aby se do něj ovce nechytaly. Platí to zejména pro stáda rohatých ovcí. Pletivo by se nemělo používat k ohrazení pozemků, na nichž ovce rodí; doporučuje se instalace přenosných a fixních otevřených ohrazení. Elektrické ohradníky by měly být řešeny a udržovány tak, aby dotek vyvolal jen okamžité zneklidnění ovce. Elektrické ohradníky z pletiva nemají být používány tam, kde jsou umístěny ovce s rohy, pokud by tyto mohly ohrozit ostatní zvířata.

Článek 18

Při ustájení ovcí je třeba určit prostor připadající na jedno zvíře, celkovou podlahovou plochu pro všechny ovce a velikost skupiny; při tom je třeba brát v úvahu stáří, velikost a biologické charakteristiky ovcí. Tvar kotců a hustota jejich osazení mají umožňovat dostatečnou volnost pohybu. Zvlášť je třeba dbát na to, aby nebyl přeplňován prostor pro březí ovce. Aby se předešlo problému sociálních interakcí vznikajících v důsledku vytváření příliš velkých skupin, neměl by počet ovcí ve skupině překročit padesát. Je třeba zjistit zvířata, která se špatně prosazují v přístupu ke krmivu, a vytvořit z nich nové malé skupiny umístěné v samotných kotečích.

Článek 19

Rouno poprvé ustájovaných ovcí by mělo být suché a ovce by měly být prosté hniloby paznehtů. Každý zjištěný případ hniloby paznehtů musí být neprodleně ošetřen.

Článek 20

1. Ovce by neměly být ustájeny celoročně. Pokud mají být ustájeny po větší část roku, měly by mít přístup do výběhů nebo ohrad.

2. Pastviny a ohrady by měly být provozovány tak, aby se zajistilo, že ovce nebudou vystavovány fyzikálním, chemickým, parazitárním, ani jiným zdravotním rizikům, kterým lze reálně předejít, přičemž je třeba brát v úvahu i rizika na přístupových cestách.

3. V mezích reálných možností je třeba zajistit, aby životní pohoda ovcí nebyla negativně ovlivňována nepříznivými povětrnostními podmínkami.

4. Je třeba zamezit shromažďování ovcí v místech, kde by mohly být zasypány sněhem; při takovém nebezpečí mají být ovce přehnány do bezpečných míst. Všechny ovce by měly být včas odvedeny z míst ohrožených povodní.

Článek 21

1. Je třeba dbát na to, aby všechny ovce měly každodenní přístup k dostatečnému množství výživného, hygienicky nezávadného a vyváženého krmiva obohaceného v případě potřeby minerálními doplňky. Biologická potřeba vody má být u ovcí kryta každodenně buď tak, že je jim podávána voda v dostatečném množství a náležité kvalitě, nebo je jim podáváno krmivo s dostatečným obsahem vody. Tento druhý způsob nelze použít u ovcí v laktaci. Možná je i kombinace obou způsobů. Vhodnost vody získávané z vrtů, studní, vodních toků nebo nádrží má být pravidelně sledována.

2. Předkládané krmivo má být chutné. Při skupinovém krmení ovcí má být délka žlabu taková, aby všechny ovce mohly přijímat krmivo současně a tak se předešlo kompetitivnímu chování; výjimku tvoří případy, kdy je krmivo k dispozici nepřetržitě. Nespotebované zbytky a kontaminované krmivo se mají odstranit ze žlabů dříve, než je do nich založeno krmivo nové. Je třeba se vyhnout náhlým změnám ve složení a množství předkládaného krmiva; při krmení vysokými dávkami jaderného krmiva má být ovcím předkládáno i dostatečné množství krmiva objemného.

3. Je potřeba postarat se o zajištění dostatečného množství krmiva, jestliže se dá předpokládat zhoršení povětrnostních podmínek.

Článek 22

Během denní doby má být intenzita přirozeného či umělého osvětlení taková, aby všechny ustájené ovce viděly a byly jasně viděny.

Článek 23

Budovy pro ustájení ovcí mají být dostatečně větrány přirozeným, či nuceným způsobem, aby se zabránilo vysoké vzdušné vlhkosti, kondenzaci vodních par a průvanu. Výměna vzduchu by měla zajistit potřebu pro dýchání, odvádění nadměrného tepla, vlhkosti a škodlivých plynů a minimalizovat účinky prachu.

Článek 24

1. Veškerá zařízení, včetně dojíčích strojů, ventilátorů a osvětlovacích jednotek, mají být udržována v čistém a provozuschopném stavu a denně kontrolována. Pomůcky používané při kontrolách mají být denně přezkoušeny. Pravidelně mají být kontrolovány a přezkušovány hasicí přístroje a poplašné systémy. Vznikne-li jakákoliv elektrická nebo mechanická závada, musí chovatel zajistit, aby byly okamžitě učiněny kroky, které zabrání utrpení zvířat.

2. Součástí každého automatického zařízení má být pojistka proti selhání, která má být udržována ve funkčním stavu. Pokud na funkci tohoto zařízení závisí zdraví ovcí, má být jeho součástí také signalizační zařízení, které varuje chovatele, že došlo k selhání automatického zařízení. Tyto signalizační systémy musí být pravidelně testovány. Defekty mají být okamžitě odstraněny; není-li to možné, je potřeba zajistit zdraví a životní pohodu ovcí použitím náhradních opatření.

3. Veškerá elektrická zařízení pod síťovým napětím mají být umístěna mimo dosah ovcí, dobře izolována a uzemněna a zajištěna proti hlodavcům.

Článek 25

Jestliže se provádějí změny, jejichž součástí je instalace složitějšího a důmyslnějšího zařízení, než jsou ta, která byla až dosud používána, je třeba pamatovat i na životní pohodu zvířat.

Systémy s vysokým stupněm řízení podmínek prostředí mají být uváděny do provozu pouze tam, kde je k dispozici zkušený pracovník, který má znalosti jak z chovatelství, tak z používání těchto zařízení.

Článek 26

Při ustájení ovcí má mít chovatel předem připraveny plány na zvládnutí mimořádných situací, jako jsou povodně, přerušení dodávek nebo selhání automatického zařízení, a musí zajistit, aby veškerý personál byl s opatřeními pro tyto mimořádné situace seznámen. Alespoň jeden pracovník musí být stále v dosahu, aby mohl podniknout nezbytná opatření.

BŘEZOST A POROD

Článek 27

1. S vysoce březími ovcemi je nutno zacházet zvlášť opatrně, aby nebyl vyvolán předčasný porod v důsledku úzkosti nebo zranění.

2. Je třeba pečovat o to, aby březí a kojící ovce dostávaly dostatek krmiva, aby tak bylo udrženo jejich zdraví a tělesná kondice, a aby byl podpořen vývoj zdravých jehňat. To je zvlášť významné během posledních 6 týdnů březosti, kdy je třeba pečlivě regulovat výživu, aby nevznikla ketóza březích ovcí.

Článek 28

1. Chovatel by měl umět rozpoznat příznaky těžkého porodu a takový porod zvládnout nebo mít v dosahu odbornou pomoc. Zvláštní pozornost musí být věnována hygieně porodu a zajištění dostatečného množství vody, desinfekčního prostředku a porodnického oleje. Pokud ovce rodí v kotcích, je třeba vyvinout maximální úsilí k zamezení vzniku a šíření infekce použitím vhodného čistého steliva a pravidelným čištěním a desinfekcí kotce. V případě potřeby je nutno provést desinfekci pupku. Mrtvá jehňata a plodové obaly mají být neprodleně a hygienicky odstraněny způsobem, který určují místní předpisy. V případě hynutí by měly být zkoumány jeho příčiny.

2. Ošetřovatel by měl ovládat techniku resuscitace. K oživení slabých jehňat by měl být k dispozici tepelný zdroj a pro mimořádné případy také vhodné kotce. Při ustájení by měly být vytvářeny co nejmenší skupiny, aby nedošlo k odvádění jehňat od matek cizími ovcemi. Rodící ovce musejí být pod dohledem, aby se zajistilo vytvoření vztahu mezi matkou a jehnětem a aby při porodech v zimním období mohla být jehňata osušena.

3. Při porodech ve stájích má být matka držena společně se svými jehňaty minimálně 24 hodin a zvířata mají být kontrolována, aby se zjistilo, zda se mezi nimi vytvořil žádoucí vztah. Tato podmínka neplatí, jestliže jehňata musí být oddělena od matky z veterinárních důvodů.

Porody na pastvinách by měly být povoleny jen u plemen, která jsou adaptována na toto prostředí a místní atmosférické podmínky. Pro takovéto porody by měly být k dispozici vhodné ohrady s ochranou proti větru a s přístřeškem.

4. Každé novorozené jehně by mělo přijmout přiměřené množství mleziva od své matky nebo z jiného zdroje. Jeho teplota má odpovídat teplotě tělesné. Pokud by podání mleziva bylo spojeno s rizikem přenosu onemocnění, například při podávání mleziva z jiné farmy, mělo by mlezivo být náležitým způsobem ošetřeno. Vhodným způsobem ošetření je zahřátí na teplotu 56 °C, v žádném případě však na teplotu vyšší, protože by se tím zničily protilátky. Mlezivo by mělo být přijato co nejdříve po narození, v každém případě během prvních 4 hodin života. Pro mimořádné případy by měla být za hygienických podmínek uložena přiměřená rezerva mleziva.

5. Pokud je nutno odchovávat jehňata uměle, měla by dostávat během prvních dvou týdnů života mléko nebo jeho vhodnou náhražku asi čtyřikrát denně, ve třetím a čtvrtém týdnu by dávky tekutého krmiva měly být snižovány, aby se podpořil příjem krmiva suchého. Od konce prvního týdne života by měla mít jehňata přístup k trávě nebo jinému čerstvému krmivu s obsahem vlákniny, a k vodě vhodné kvality. Má-li být po odstavu podáváno jaderné krmivo, měla by být jehňata připravována na jeho příjem již před odstavem.

Je-li instalován automatický systém krmení měla by jehňata být cvičena v jeho používání tak, aby byl zajištěn dostatečný příjem krmiva. Zařízení na automatické napájení mlékem mají být pravidelně a důkladně čištěna; doporučuje se čištění jednou denně.

6. O jehňata vyřazená z odchovu musí být pečováno stejně humánně, jako o ta, která budou odchováána. Pokud mají být usmrcena, musí to být provedeno způsobem, který je v souladu s ustanovením odstavce 4 článku 7.

DOJENÍ

Článek 29

1. V zájmu prevence mechanického poškození mléčné žlázy a mastitidy je třeba věnovat zvláštní pozornost hygieně dojení, dojícím technikám a správné funkci dojících strojů. Ke správným dojícím praktikám by mělo patřit šetrné zacházení, vyšetření prvních stříků mléka a včasné ukončení bez dojení na sucho. Před a po dojení se mají provést hygienická opatření ke snížení rizika přenosu onemocnění.

2. S přihlédnutím k množství produkovaného mléka by laktující ovce měly být dojeny dostatečně často, aby se mléčná žláza náležitě vyprazdňovala.

ZMĚNY FENOTYPU A NEBO GENOTYPU

Článek 30

1. Zákroky, které mají za následek ztrátu významného množství tkáně nebo změnu struktury kostí, nebo které vyvolávají značnou bolest nebo úzkost, mají být zakázány. To se týká zejména:

- amputací nebo jiných zákroků na penisu;
- odstraňování rohových pupenů;
- freeze dagging,
- Mulesova zákroku (odstraňování kožních záhybů v mezinoží k prevenci kožní myiáze),
- obrušování a uštipování zubů.

2. Výjimky ze zákazů uvedených v odst. 1 mohou být povoleny:
- a) u zákroků prováděných výhradně pro veterinární účely ke zmírnění nebo prevenci bolesti nebo utrpení;
 - b) u následujících zákroků, které mohou být prováděny za níže uvedených podmínek:
 - kupírování ocasu chirurgickou metodou nebo peánem za předpokladu, že pahýl zůstane tak dlouhý, aby u samců kryl anus a u samic anus a vulvu;
 - kastrace chirurgickou metodou nebo peánem;
 - odrohování;
 - vazektomie;
 - nasazení ušních známek nebo tetování boltců, implantace elektronických identifikačních pomůcek nebo výžehy na rozích;
 - c) kastrace nebo kupírování ocasu pomocí gumových kroužků a provádění výkrojů a otvorů do ušních boltců, pokud to povoluje místní právní úprava.

3. Kupírování a kastrace by neměly být prováděny; platí to zejména pro metodu používající gumové kroužky. Pokud se těmto zákrokům nelze vyhnout, měly by být používány jen chirurgické metody a před zákrokem by měla být navozena anestézie nebo přiložen peán. Odrohování by měl provádět pouze veterinární lékař a to po navození anestézie. Vazektomii, císařský řez a jiné zákroky, jejichž součástí je laparotomie, by měl provádět výhradně veterinární lékař. Jiné bolestivé zákroky, nebo zákroky, u nichž lze bolestivost reálně předpokládat, má provádět po navození anestézie veterinární lékař nebo jiná osoba, která je k tomu podle místních předpisů oprávněna.

4. Smluvní strany by měly podporovat výzkum otázek souvisejících s kupírováním ocasu a kastrací.

Článek 31

Plemenitba nebo plemenářské postupy, které způsobují kterémukoliv ze zvířat utrpení, nebo u nichž lze utrpení zvířat předpokládat, by neměly být realizovány.